

(Ф 03.02-91)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Навчально-науковий Аерокосмічний інститут
Кафедра машинознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. ректора

_____ 2017р.
" _____ "

Система менеджменту якості

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни
"Основи біомеханіки"

Галузь знань: 0514 "Біотехнологія"
Напрямок підготовки: 6.051402 " Біомедична інженерія "

Курс – 2 Семестр – 3

Аудиторні заняття	–	51	Екзамен – 3 семестр
Самостійна робота	–	69	
Усього (годин/кредитів ECTS)	–	120/4	

Курсова робота – 3 семестр

Індекс Н14-6.051402/15-2.8

СМЯ НАУ НІ 07.01.02-01-2017

Система менеджменту якості.
Навчальна програма
навчальної дисципліни
"Основи біомеханіки"

Шифр
документа

СМЯ НАУ
НП 07.01.02-01-2017

Стор. 2 із 7

Навчальна програма дисципліни «Основи біомеханіки» розроблена на основі освітньо-професійної програми та навчального плану № НБ-14-6.051402/15 підготовки фахівців освітнього ступеня «Бакалавр» за напрямом 6.051402 «Біомедична інженерія» та відповідних нормативних документів

Навчальну програму розробив

к.т.н., доцент кафедри машинознавства _____

О. Тісов

Навчальна програма обговорена та схвалена на засіданні кафедри машинознавства, протокол № 11 від «28» листопада 2016 р.

Завідувач кафедри _____

М. Кіндрачук

Навчальна програма обговорена та схвалена на засіданні випускової кафедри напряму 6.051402 «Біомедична інженерія» – кафедри біокібернетики та аерокосмічної медицини, протокол № __ від «__» _____ 2017 р.

Завідувач кафедри _____

В. Кузовик

Робоча навчальна програма обговорена та схвалена на засіданні науково-методично-редакційної ради НН АКІ, протокол № ____ від «__» _____ 2017 р.

Голова НМРР _____

В. Кравцов

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Врахований примірник

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма навчальної дисципліни "Основи біомеханіки" розроблена на основі "Методичних вказівок до розроблення та оформлення навчальної та робочої навчальної програм дисциплін», введених в дію розпорядженням від 16.06.2015р. №37/роз.

Метою викладання є ознайомлення студентів з рухом тварин і людини, з механічними явищами в тканинах, органах і системах, біомеханічними основами будови рухового апарата людини, принципами його управління, визначення властивостей біомеханічних систем при різних способах деформування.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є: розкрити складність організації рухових дій людини, що обумовлені особливістю будови його рухового апарата, системи керування рухами, підпорядкуванням рухів законам не тільки механіки, але й біології, а також довільною обумовленістю рухів; вивчити основні закони фундаментальної механіки, а саме: кінематику, статику, динаміку руху матеріальної точки, динаміку поступального руху тіла, види сил у природі, динаміку обертового руху твердого тіла, інерційні системи відліку; вивчити механічні властивості матеріалів; розкрити вплив фізичних факторів на людину; розглянути біомеханіку рухомого апарату людини, види локомоцій, медичну біомеханіку; розглянути основні поняття патологічної біомеханіки.

У результаті вивчення даної навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- організацію рухових дій людини, що обумовлені особливістю будови його рухового апарата, системи керування рухами, підпорядкуванням рухів законам не тільки механіки, але й біології, а також довільною обумовленістю рухів;
- основні закони механіки: кінематику, статику, динаміку руху матеріальної точки, динаміку поступального руху тіла, види сил у природі, динаміку обертового руху твердого тіла, інерційні системи відліку;
- механічні властивості матеріалів;
- вплив фізичних факторів на людину;
- біомеханіку рухомого апарату людини, види локомоцій;
- основні поняття патологічної біомеханіки.

Вміти:

- визначати основні елементи рухових дій людини, будову його рухового апарата, системи керування рухами;
- визначати механічні властивості матеріалів;
- досліджувати вплив фізичних факторів на людину;
- досліджувати біомеханіку рухомого апарату людини, види локомоцій;
- використовувати основні поняття патологічної біомеханіки.

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з двох навчальних модулів, а саме

навчального модуля №1 «Основи механіки»; навчального модуля №2 «Біомеханіка тіла людини», кожен з яких є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

Окремим третім модулем є курсова робота, яку студент виконує в третьому семестрі. КР є важливою складовою закріплення та поглиблення теоретичних та практичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння навчального матеріалу дисципліни.

Навчальна дисципліна «Основи біомеханіки» базується та доповнює такі дисципліни, як: "Фізичне виховання", "Фізика", "Анатомія, фізіологія і патологія", "Біофізика", "Матеріалознавство і біосумісні матеріали" та є базою для вивчення таких дисциплін, як:

“Біомедичні апарати і системи”, “Основи конструювання біомедичної апаратури”, “Основи теорії біотехнічних систем”, “Основи виробництва біомедичної апаратури”

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Модуль №1 «Основи механіки»

Тема 2.1.1. Вступ до «Оснoв біомеханіки».

Основні поняття біомеханіки. Історія розвитку біомеханіки. Інструменти і методи біомеханіки. Результати і наслідки.

Тема 2.1.2. Основні теореми і аксіоми статички.

Основні визначення. Основні завдання. Активні і реактивні сили. Основні теореми статички. Основні аксіоми статички. Закон твердіння.

Тема 2.1.3. Ступінь вільності і механічні в'язі.

Рух вільного тіла в просторі. Ступінь вільності тіла. Механічні зв'язки. Реакції в'язей.

Тема 2.1.4. Момент сили відносно точки.

Визначення моменту. Важіль. Умови рівноваги важеля. Знаходження рівнодійної двох паралельних сил.

Тема 2.1.5. Система паралельних сил.

Знаходження центру ваги тіла людини. Рівнодійна довільної системи паралельних сил. Центр системи паралельних сил. Координати центру системи паралельних сил. Знаходження центру ваги тіла людини.

Тема 2.1.6. Вступ до опору матеріалів.

Основні визначення і положення. Основні завдання опору матеріалів. Проектний розрахунок. Перевірний розрахунок.

Тема 2.1.7. Деформації і напруження.

Поняття напружень в матеріалі. Нормальні напруження. Напруження згинання. Напруження зрізання. Напруження зминання.

2.2. Модуль №2 «Біомеханіка тіла людини»

Тема 2.2.1. Основи біомеханіки живих тканин.

Завдання біомеханіки тіла людини. Різновиди живих тканин і їх функціональне призначення. Механічні властивості живих тканин.

Тема 2.2.2. Основи біомеханіки опорно-рухової системи.

Призначення опорно-рухової системи. Важільний принцип будови опорно-рухової системи. Основи біомеханічної концепції переломів.

Тема 2.2.3. Сили і реакції в суглобах.

Природа сил і реакцій в суглобах. Сили і реакції в кульшовому суглобі. Сили і реакції в ліктьовому суглобі.

Тема 2.2.4. Тертя та зношування в суглобах.

Загальні відомості про тертя. Основні види зношування. Режими мащення. Змащування в суглобах. Біотрибологія. Руйнування суглобів.

Тема 2.2.5. Біомеханіка органів дихання.

Будова системи, или пружності. Призначення. Газообмін в легенях. Механіка вдихання. Механіка видихання. Опір проходженню повітря в легенях. Закон Гука. Сили тертя спокою й ковзання. Коефіцієнт тертя ковзання.

Тема 2.2.6. Біомеханіка органів серцево-судинної системи.

Склад і призначення системи. Загальна гемодинаміка. Природа шумів. Механічні властивості судин. Тиск крові. Розподіл крові в серцево-судинній системі.

Тема 2.2.7. Фізіологія виконання фізичних вправ.

Перетворення енергії в м'язах. Адаптація серцево-судинної системи до навантаження. Адаптація дихальної системи. Відведення теплоти.

Тема 2.2.8. Біомеханіка локомоцій людини.

Види локомоцій. Вікова біомеханіка. Медична біомеханіка. Патологічна біомеханіка.

2.3. Модуль № 3 «Курсова робота»

Курсова робота (КР) з дисципліни виконується в третьому семестрі, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння всього навчального матеріалу дисципліни в області визначення основних параметрів руху людини.

Виконання курсової роботи є важливим етапом у підготовці до виконання дипломного проекту (роботи) майбутнього фахівця в області біомедичної інженерії. Конкретна мета КР полягає у закріпленні знань студентів з визначення кількісних характеристик основних рухових дій людини через застосування законів механіки: кінематики, статички, динаміки. Виконання курсової роботи є важливим етапом у вивченні основних теоретичних положень та практичних методів і засобів визначення впливів механічних властивостей матеріалів на біомеханіку рухомого апарату. Етап виконання КР є важливим з точки зору розвитку навичок самостійної роботи студентів у підготовці до виконання дипломної роботи (проекту) майбутнього фахівця в галузі біомедичної інженерії.

Час, необхідний для виконання курсової роботи – 30 годин самостійної роботи студента.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Основні рекомендовані джерела

3.1.1. Дубровский В.И., Федорова В.Н. Биомеханика: Учеб. для средн. и высш. учеб. заведений. - М.: Изд. ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. - 672 с.

3.1.2. Цигикало О.В. Динамічна анатомія. / О.В. Цигикало, Г.І. Мардар, С.М. Луканьова, І.В. Марценяк // навч. посібник. – Чернівці, 2011. – 166с.

3.1.3. Biomechanics. Principles and applications. Edited by Donald R. Peterson, Joseph D. Bronzino. – London.: CRC Press, 2008. – 357p.

3.1.4. Fundamentals of biomechanics. Duane Knudson. – New York.: Springer Science + Business Media, LLC, 2007. – 343p.

3.1.5. Biomechanics of skeletal muscles. Vladimir Zatsiorskyi, Boris Prilutsky. – Champaign, USA.: Human kinetics, 2012. – 536p.

3.1.6. Воронков И.М. Курс теоретической механики. Підручник / М.: Наука, 1964. – 596с.

3.1.7. Астанін В.В. Основи розрахунків на міцність: навчальний посібник/ МОН. – Харків: Регіон-інформ: Транспорт України, 2001. – 210 с.

3.2. Додаткові рекомендовані джерела

3.1. Мильніков О.В. Опір матеріалів. Конспект лекцій. – Тернопіль, 2010. - 254 с.

3.2. Бернштейн Н.А. Физиология движений и активность, М.: Наука, 1990. - С.373- 392.

3.3. Глазер Р. Очерк основ биомеханики. -М.:Наука, 1988. - 129 с.

3.4. Кизилова Н.Н. Конспект лекцій по курсу «Биомеханика», Харьков: Изд-во «ХТУ-РЭ», 1999. - 108 с.

3.5. Хлусов И.А. , Основі біомеханіки біосовместиміх матеріалов и биологических тканей / И.А. Хлусов, В.Ф. Пичугин, М.А. Рябцева. Томськ.: вод-во Томського політехнічного університету, 2007. – 149с.

3.6. Пурина Б.А., Касьянов В.А. Биомеханика крупных кровеносных сосудов человека. Рига: Зинатне, 1980. - 260 с.

